

bi bila knjiga bistveno manj uporabna. Skupaj z uvodnimi besedami sedanjega predsednika Zveze slovenskih organizacij na Koroškem dr. Francija Zwittera, ki je pokazal na dr. Petka z bližnjega, človeškega vidika in »Pripisa zapisovalca«, ki opisuje nastanek spominov, sodi publikacija med temeljno literaturo za koroško vprašanje.

Dušan Nečak

Anton Ožbolt, Utrinki iz podzemlja. Ljubljana, Borec 1979; strani 463 + 1.

Avtor opisuje življenje in delo ilegalcev v okupirani Ljubljani in potem v partizanskih tiskarnah na Dolenjskem. Naslov publikacije je res nekoliko ne- navaden, zato pa je oprema ovitka nazorna vizualna informacija bralcem (opremil Jani Bavčer), ki jo dopolnjujejo številne fotografije.

Najbolje napisano poglavje »Utrinki iz podzemlja« pripoveduje o življenju ilegalcev v kletnem stanovanju v bunkerju Neubergerjeve vile na Vilharjevi cesti 1942—1943, kjer sta se nekaj časa mudila tudi Kardelj in Kidrič (str. 23—108). Skozi vso knjigo pa sledimo življenju in delu Milana Škerlavaja-Petrača: njegov delež pri organizaciji partizanskega tiskarstva res ni bil majhen! Zanimivo je tudi opisana gradnja tehnike »Ivica 12« (str. 123—140) in zadnja zima na Goteniškem Snežniku v tiskarni »Triglav« (str. 386—408). Omenim naj še selitev Krajčeve tiskarne iz Novega mesta, selitev Pavličkove tiskarne iz Kočevja, gradnjo »Ladopunkta«, »Partizanske tiskarne«, tiskanje partizanskega denarja v »triglavski« tiskarni. Vmes se prepletajo opisi drobnih vsakdanjih dogodkov iz NOB, pa tudi podobe okupatorjevega in domobranskega terorja ter bojov na kočevskih tleh in v Gorskem Kotorju. Prav ob tem se je pripoved preveč razpletla v širino.

Žal niso nikjer podrobneje navedeni viri in literatura, knjiga je s tem precej izgubila. Avtor Tone Ožbolt, nekdanji obveščevalec »Triglavske tiskarne« omenja samo to, da so njegovi zapisi nastali na podlagi dokumentacije v arhivih in po pripovedovanju drugih ter z njegovimi osebnimi doživetji (str. 267, 287, 301, 385).

Tako ostaja le mozaik spominov ilegalcev in tiskarjev; mnogokrat pa je avtorju uspelo plastično prikazati vzdušje tistih vojnih časov, kar daje knjigi njeno vrednost. Mlajšim generacijam bo to dobrodošlo branje o NOB in še posebej o partizanskem tiskarstvu.

Marjeta Čampa

Radko Polič, Čudežna pomlad. Založba Borec, Ljubljana 1979, strani 470.

Memoarska trilogija Radka Poliča, s skupnim naslovom »Čudežna pomlad«, je ponatis avtorjevih spominov na partizanska leta, ki so izšli v treh knjigah že pred približno dvajsetimi leti in sicer: Čudežna pomlad (Založba Borec, Ljubljana 1959), Žita zorijo (Založba Borec, Ljubljana 1960) ter Sonce in ceste (Založba Borec, Ljubljana 1961).

Ponatis ne vsebuje nobenih bistvenih sprememb v besedilu, ampak se le-te nanašajo v glavnem na jezikovno, stilistično izboljšavo prvotnih spominov. Na

določenih mestih je avtor tudi izpustil nezanimive in nepomembne podrobnosti, zlasti pa je opustil nekaj daljših opisov vojaških dogajanj, za katera že obstoji danes temeljitejša literatura. Tretja kategorija sprememb v ponatisu pa vključuje vnašanje novih podatkov, ki prispevajo k natančnejši osvetlitvi posameznih oseb, krajev in časa dogajanja. Pri tem je avtor uporabil podatke iz knjige *Partizanovi obiski* (Mladinska knjiga, Ljubljana 1964), ki so nastali ob njegovem obisku štirinajstih krajev, v katerih se je zadrževal med narodnoosvobodilnim bojem.

Pisec pripoveduje o spominih na svoja doživetja vse od začetka okupacije pa do konca vojne, natančneje do 20. aprila 1945, ko je poklican v Beograd v ministrstvo za narodno obrambo. Tudi pri ponatisu je avtor upošteval enako kronološko razdelitev kot v spominih izpred dvajsetih let, pri čemer sta mu glavna mejnika nastanek osvobojenega ozemlja v Ljubljanski pokrajini poleti leta 1942. in kapitulacija Italije septembra 1943. Omenjena razdelitev pa kaže tudi na kraje avtorjevega delovanja v času narodnoosvobodilnega boja, katerim posveča svoje spomine, in sicer na Dolenjsko, Kočevsko in Belo krajino.

Res je, da avtor obravnava krajevno omejene dogodke, vendar pa te dogodke skuša povezati v splošno slovensko, jugoslovansko in celo svetovno dogajanje. Zato se pred njim zvrsti tudi pestra panorama osebnosti, od preprostega kmeta, ki je dajal narodnoosvobodilnemu gibanju materialno, politično in moralno oporo, nezatnega terenskega aktivista ali borca, pa do vodilnih ljudi naše narodnoosvobodilne vojne in zavezniških vojaških misij.

Za zgodovinarja je pomemben in poučen zlasti prvi del, v katerem Polič precej podrobno prikaže organizacijski in kadrovski razvoj Komunistične partije Slovenije, Osvobodilne fronte in partizanskih enot v stiškem in grosupeljskem okrožju do roške sovražne ofenzive. V drugem delu opisuje eno najtežjih situacij v štiriletni zgodovini narodnoosvobodilnega boja, situacijo, ki je nastala po roški ofenzivi, ko se je okrepiło kontrarevolucionarno delovanje v stiškem in kočevskem okrožju in nato vojaško in politično rast svobodoljubnih sil. Zaključni del trilogije pa obravnava situacijo ob kapitulaciji Italije in po njej, pomembne dogodke, ki so se odigrali oktobra 1943 na Kočevskem, nadaljnje širjenje narodnoosvobodilnega gibanja ter vlogo tiska in novinarjev v njem.

Radko Polič se je kot politični aktivist, borec in novinar soočil v času svoje štiriletne aktivne borbe s številnimi osebnostmi in dogodki, in vse to se odraža v njegovih spominih, ki so se zapisali med najbolj pretanjene in tudi v pisateljskem smislu izjemno dognane zapise o času narodnoosvobodilnega boja. Vendar vrednost dela ne obstoji samo v literarnem smislu, ampak tudi v dokumentarnem, saj avtor podkrepi svoje spomine z dokumenti različnih virov.

Vida Deželak

Dragan Kljakić, Ustaško domobranska legija pod Staljingradom, August Cesarec, Zagreb 1979, 196 strani, ilustirano.

Po avtorjevih besedah v uvodu lahko sklepamo, da je le zahvaljujoč slučaju prišel na misel, da bi napisal pričujočo knjigo. Omenja namreč, da je na nekem sprejemu v naši ambasadi v Moskvi srečal tudi maršala Andreja Jeremenka,